دوبەیتیەکانی

مەلا عومەری سالحی "ساحێب کۆیل"

ئامادەکراوی:

سید عبداللە صمدی

پەرتووکخانەی
شاسەنەم
ژمارە: ١٤٨٨
ڕێکەوت: ....

نام کتاب : دوبه تییه کانی
نام مؤلف :مه لاعومه ری سالحی
ناشر محمدی : سقز
چاپ و لیتوگرافی چهر تبریز
تیراژ ۳۰۰۰ جلد

دوبەیتییەکانی

مەلا عومەری سالحی ساحێب «کۆیل»

با یاده گرامی

سید عبدالله صمدی

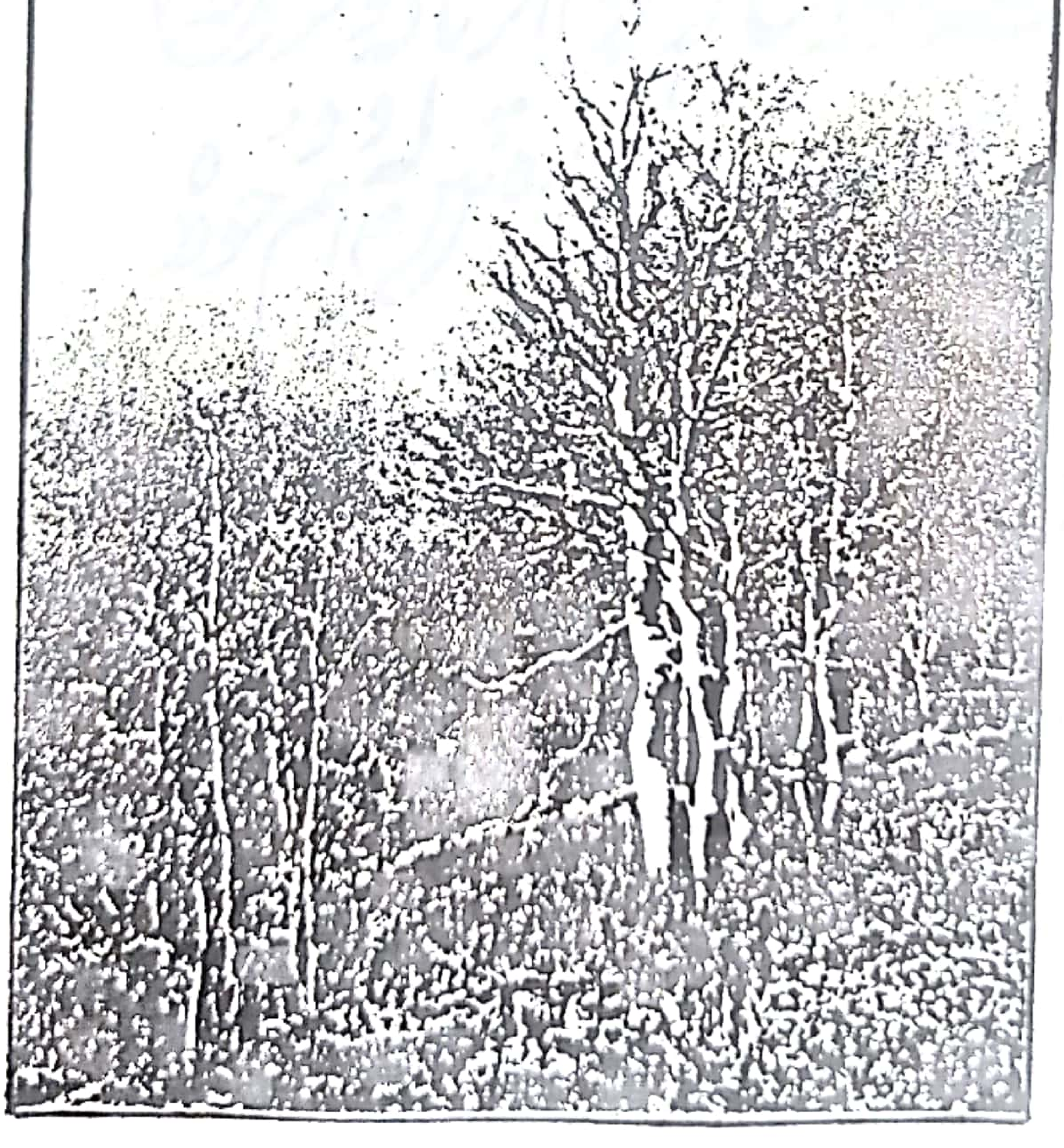

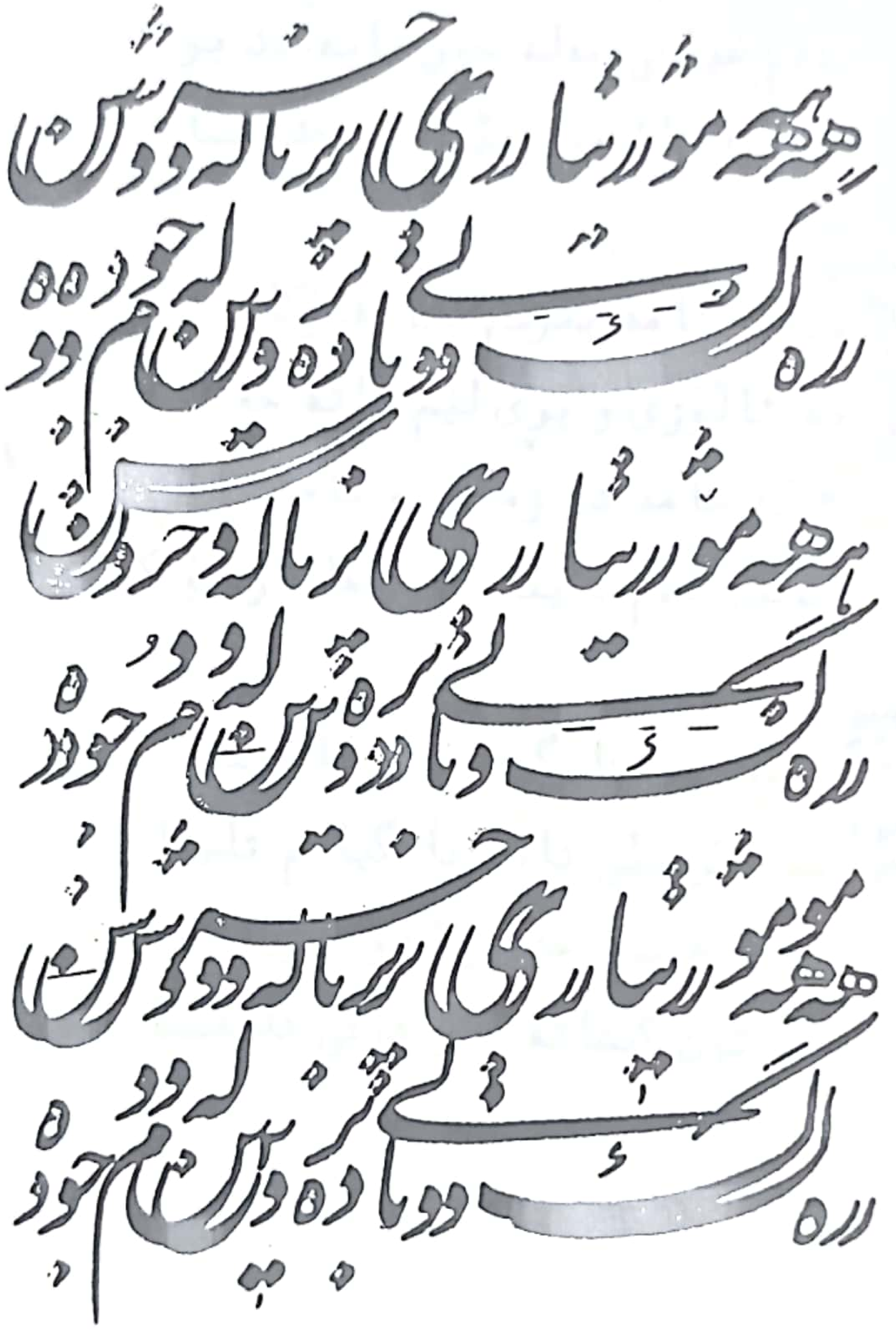

هەناسەم دای لە گۆنات هەر وەکو با ١
بە عاستەم با لە هەنیەی جوانی ئژیا
بەڵام عیلمی مەلە چون نابەڵەد بو
هەناسەی لێ بڕا بێچارە خنکــــا

وتم : نامە بنوسم دڵ پەشۆکا ٢
بە ئاڵۆزی و پەڕی لێم هاتە چۆکا
" کە خامە دو زمانە و نامە ڕو ڕەش " ١
گوڵێش لەم بەینە نابێ هات و چۆ کا

ئەوەندەت دڵ گوشیم تا دافلیقا ٣
لە ژێر پێی تانە دا گیانم تلیقا
لەشی هەستم حەریرێ بو ئەویندار
بە تون کێشاتە سەر دڕکی دلیقــــا

٤ چەنێ کوێرەوەریم کێشا لە ڕێتا
ئەوەن پێم نا بە ئاوڕوما لە پێتا
لە سەر فەرشی حەریری شیعری نەرما
پەریشم ڕێ نەدا بنوێ لە جێتا

٥ سرشکی چاوەکانم کەی؟ لە کوێ دا ؟
لە گوێنی پرپرەی گوارەن لە گوێ دا
لە غەیری خۆی نەبێ ناچێ لە هیچێ
چ ئەسرینێکی ڕژیا بێ لە سوێ دا

٦ لە سەر دوندی چیای بەرزی خەیاڵا
لە دەی مانگی گوڵان بەولا لە ساڵا
بە دووربێنی دڵم عەکست دەهاوێم
لە بەر کۆشکی بلورینی جەماڵا

شەوێ پێم نا بە سەر شەرم و حەیا دا
٧ پەنام هێنایە بەژنت ، لەو پەنا دا
وتم کەی ڕۆژە ؟ فەرموت ئەو سەعاتەی
لە سەر سینگم دەست ئەو سوخمە لادا

ژمارەی بەختەکەم سفرێکە لای چەپ
٨ وەکو تۆپێ زەمانە دایە بەر شەپ
بە شوتێ کەوتە دەروازەی ئەوینت
گولێرێ وەک منیش مات و قڕ و قەپ

دەرونم ئاوسی دەردە لە دوریت
٩ لە مێرگی دڵ گوڵی شادی ئەدوریت
مەگەر ئاهوی تەتاری ئەونە تۆڕی
کە جارێ هەڵکەوی وا تون ئەبوریت

کەسێ کۆلیلە بۆ تۆ دێتە پیریت
وەکو ڕۆژانی جوانی وەختی پیریت ١٠
بە ئەو پەیمانە مەستە داتە دەستی
بە ئەو پەیمانە بەستی هەر لە بیریت

کلەی چاوی خەیاڵە خاکی ژێر پێت
لە شوێنت وێڵە، پیروێڵەت بە گژ چێت ١١
لە جێی لێو نوێنەری ماچی گڵێکە
گوڵێ وەک تۆ بە نازۆ پای لە سەر نێت

بە ئەو قەوڵانە ڕۆژانی هەوەڵ دات
وتم : ئەڵبەت شەوی ڕەش چو شەوەق هات ١٢
تمەس نەمزانی ڕەنگی شەو پەڕیبو
سپی وا هەڵگەڕابو سەرکز و مات

١٣ تکێ ئەشکم لە خەو دا کەوتە سەر ڕوت
خەریك بوم بیسڕم نەت هێشت و فەرموت :
بە شەونم ڕومەتی ڕوتی گوڵاڵــــــــە
دەسێنێ ئاو لە چاوی لەعل و یاقوت

١٤ زەمانی شیعرەکانی من لە سیمات
دەیانکرد چینە وێنەی تەیری ئاوات
ئەتۆ باڵت پڕوزاندن وەبالێ
حەمو ئەو بێ گوناحانە وە باڵات

١٥ گەش و ساماڵە عاسمانی جوانیت
بە بیری سەخڵەت و هەور و هەڵا نیت
لەشت مانگی گوڵانی کامـــەرانی
بە بای سەردی خەزەڵوەر ئاشنا نیت

ئەویندا ری دەسی بەستم دەمی سوت
برا جەرگم بە سیحری چاوی جادوت ١٦
لە قولکەی گەردن و چاڵی چەنەی تۆ
دڵم دیلە وەکو هاروت و ماروت

دەسی دڵ کاتی شـلـلیکی گولەی ئاخ
دەلەرزێ سەر دەکا لولەی سڕی ناخ ١٧
دەسـومێشـی دەرونم راسە ئەمما
دڵی دڵ نەرمە بۆ تۆ هەر لە بنچاخ

نەخۆشێکم لەت و پاری چزی دەرد
گوڵی بەردی ڕەقی تۆ وەردی بێـگەرد ١٨
بلوری عومرەکەم هەر تۆ شکاندت
" کە هـر چە کـرد با من آشنا کرد " ٢

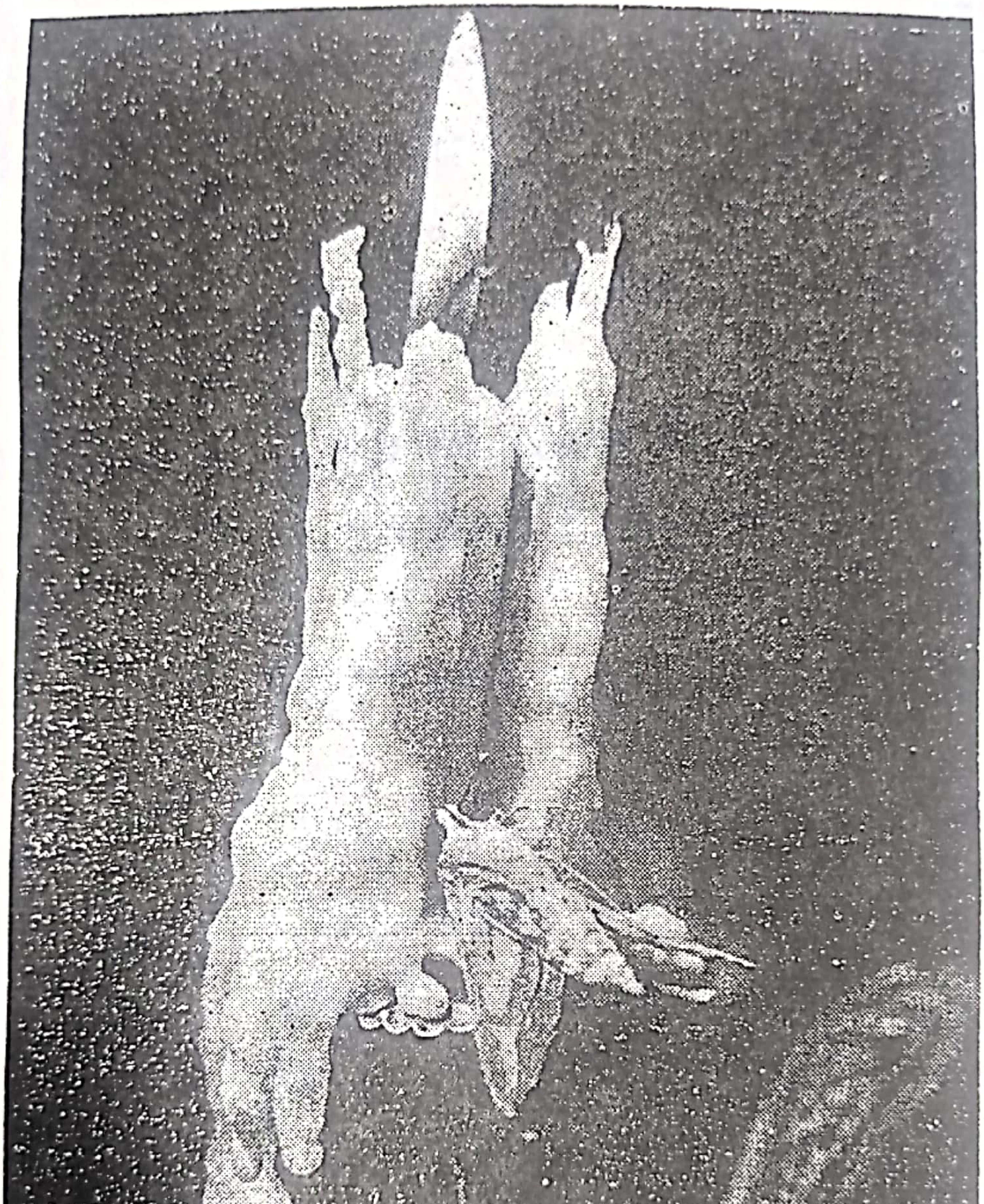

له خەرمانی گیانم دا شەرارەی

١٩ خزایە باخەڵم پیرێژنی دەرد
بە کولێ بەفر و ئەندامێ سڕ و سەرد
کەلی چڵکن لە زستانی دڵی من
دەلەرزێ هەر وەکو شوشە لە بەر بەرد

٢٠ چ نابێ زاهیدا تۆ بی و خوداوەند
قولێ هەڵخە بەرەو تالاری دڵبەند
ئەگەر زوتر نەکەی کارێ نزیکە
گوڵی گەش بۆ قەلە ڕەش بێتە لەبخەند

٢١ بە بونی خۆشەویستی باوەڕم کرد
بە دویا شوێن نەما نەیپشکنم ورد
دەسی ئاخر بە توشی توشی یۆ بوم
مغابن ، هەم ئەوین هەم باوەڕم مرد

٢٢
وەرێ نەگرێ ئەگەرچی بیر و باوەڕ
درۆ ناکەم درۆ دەرە،دەر بکا پەڕ
بە یادی تۆ وە شەو تاکو بەیانی
لە چاوانم دەبارێ ئاگری تەڕ

٢٣
ئەگەر هەڵدێ لە ئاسۆی لێو بڕێ جار
بزەی کز هەڵگەڕاوم وەك هەتیو بار
ئەوە ڕوبەندی سەر کوڵمی گرینە
لە بەر تانەی رەقیبی توخن و شۆفار

٢٤
وەکو ماسی لە ئاو بیهێنیە دەر
پەلە قاژێمە بۆ دیداری دڵبەر
وەرە ئەی ناوەرۆکی بەخت و ئیقباڵ
لە ئەم تەنگ و چەڵەمەم دەر بکە دەر

٢٥
لە پێش تۆ دا گەلێ شاگوڵ لە گوڵزار
دەشنیانۆ ، بە لەنجە و لار و ئەتوار
لە ئەنجاما ، تەواوی بێ سەر و شوێن
سەری ناوە چ نەخشین و چ ساکار

٢٦
جەهانم قەت وەکو دوێنێ نەبو یار
بە پێ پلکەی ئەوینا بۆ هەوەل جار
سەری خستم ، وەلێ ئەوندەی نەمابو
بتا ویمۆ بە تینی خۆری دیدار

٢٧
ئەمن ئاوێنەداری ڕوتم و بەس
ئەمن بەستە بە تاڵی موتم و بەس
ئەوانە دڕکەزێن هاتونە سەر ڕێت
ئەمن وەك گوڵ بەڕێ هاتوتم و بەس

٢٨
لە سەر تاڵانی دڵ کەوتۆتە قەرقەش
بژانگ و تێغی ئەبرۆ ، پەرچەمی ڕەش
یەکێ بۆ تیرەباران و یەکێ تر
سەری ببڕێ ، لە داری دا ئەوی کەش

٢٩
نەمامێکی نەزۆکە سەروی تەڕپۆش
مناڵی میوە قەت نانێ لە سەر کۆش
سەرم سوڕە لە بەژنی ڕێکی ئێوە
سەهی سەروە کەچی گردویە لیمۆش

٣٠
خەمی تۆ بو بە هەتوانی دڵی ڕێش
خەمی تۆ بوبە سوختی ئاگری ئێش
چەنێ ڕو سوری چەخماخەی برینم
دڵم ڕوناکی چەپڵاخەی چڵەونێش

٣١

بەشی عالەم لە ڕۆژێکا کرا بەش
لە ڕەش هەڵگردنا بوینە برا بەش
ئەتۆ چاوو برۆ و خاڵ و قژت کەوت
برایە بەر منیش بەخت و شەوی ڕەش

٣٢

ئەگەر قارە ئەگەر نازە ئەگەر ڕێسک
بەسە ، خەنجەر بریقەی دای لە سەر ئێسک
بە گریانی عومەر زوڵمە کەنینت
گەلێ خنکا گوڵی قاقا بە فرمێسک

٣٣

بە تامەزرۆی دڵی هەنگێ تەرا وتەک
لە گەڵ گوڵ دەم بنێنە ناو دەمی یەک
دلم ئاواتە خوازە هەلببەسرێ
بە سەر سوخمەکەتا ، وەکسمڵ و مێخەک

٣٤
بە جوانی مەخمەڵی سەوزە قوبەی خاڵ
بە توندی زاری بەستەزمان دەکا لاڵ
کە ماڵێکم نەبو بیدەم بە خاڵت
کەمالم کالە رەنگی ، تام و بوی تاڵ

٣٥
بلوری ئەشکی وەک ئاقێقی ، گوڵیل ،
کەویری ڕومەتی پۆشا وەکو نیل
نزولەی چێتە لای خوا دیل و بەستە
لە خوێن گەوزێ کەسێ دامی لە بەرتیل

٣٦
لە سەر تەختی ئەوینێکی گموگل
منە زامارەکەت کەوتومە سەر تل
دەس و ڕانی لە چل لاوە شکاوە
دڵە کۆلیلەکەم بۆتۆ شل و مل

بە دووربێنی دڵم عەکست دەها ویم
لە بەر کۆشکی بلوورینی جەماڵا

٣٧
تەزی وادەی درۆ گیانی تەزانم
بەرامە و بەرهەمی ژینی وەرانم
دڵێکم بو بە ساقی دامە دەستی
دڵی بشکێ دڵی ساقی شکانم

٣٨
دەترسم هەڵدرم سوفرەی دەرونم
نەمێنێ دەوڵەتی تاقانە بونم
هەمو کەس شێت ببن بێتو بزانن
لە نابودی دەکا پەرژین جنونم

٣٩
چڵەی چاوی شەوارەی بێ بەیانیم
رەشم پۆشاوە بۆ تۆ،بۆ جوانیم
وەکو سەنعان وتو ویرەی ئەمن هەر
بە سەرهاتی دڵە و شەرتی شوانیم

٤٠ ئەویندارێکی هەر ئەونە بە سۆزم
لە ڕێگەی هات و چۆتا گەرد و تۆزم
بە مەرجێ گیانە تۆزێ لێت بنیشم
ئەگەرچی خاکم ئەمما قیت و قۆزم

٤١ بە گەرمە پێکەنینێ چو لە بیرم
لە نێو ئەم ڕاوگە دا چەندەم نەچیرم
لە بەر ئەم بەر بەرۆچکە پڕ لە سیحرە
هەتا کەی هەڵئەچۆقێم و زەویرم

٤٢ دەمێکە چاوەڕێی خونچە دەمێکم
بە بێ ئەو ساڵە وەرزێکە دەمێکم
خدر زیندو نیە وەك من کە بێتو
لە چەشمەی لێوی تێرا و کا ژەمێکم

من ئەو فرمێسکە سەرگەردان و وێڵەم ٤٣
کوژا بێتۆ دەمی تاریک و لێڵەم
ئەمن ئاھ و نزولەی دڵ تەزینم
حەواڵەی گیانی ئەم خێڵە بەخێڵەم

ئەڵێی قامیشەڵانی پڕ لە ناڵەم ٤٤
لە شین گیراوە ھەر ئێژی گەڵاڵەم
لە ڕۆژێکۆ بڕۆتھان دا لە کۆلیل
لە بۆم ژیر نەبوەتۆ قەلبی مناڵەم

بە بێ تۆ مردنە ژینم بە دینم ٤٥
شلە ژێتاری موسیقای ئەوینم
ھەتا خوا حەز بکا ئاڵۆز و زیزم
لە ئەم عومرەی بە بێ تۆ ھاتە دینم

٤٦ ئەڵێن پێم هاوەڵانم تەرکی تۆ کەم
هەمو مومێ دەتاوێتۆ لە کن شەم
هەڵەن ئەم هاوەڵانە بێ سەرنجن
چ نازانن ئەتۆ شەم من پەپولەم

٤٧ لە رێگەی تەقتەقی عیشقی هەراشم
بلوری هەستی دڵ ورد و پەراشم
ئەوەندە شیرن و شەنگ و چەلەنگی
تەلاشت لێ برێم ، سرتە و هەراشم

٤٨ وەکو ڕەوتت ڕەوانە تیشکی چاوم
بە دو تا ، ئەی گوڵی ئاسۆی هەتاوم
بە بێتۆ خەڵوەتی پڕ لە گرینم
ملی ئەسرین لە سەد لاوە شکاوم

٤٩ وە بیرم نایە ڕابردوی ژیانم
لە یەك هەڵچونی خۆم و هاوەڵانم
وەلێ هەر وا لە گوێما بانگشەی غەم
هەتا هەم منبەری خوتبەی خەمانم

٥٠ بەر و بۆی داری عومرت بۆچ وەرانم ؟ !
گوناحم کامە ؟! پێم خۆشە بزانم
بە مەرگت گەر بە مەرگم حەز دەفەرموی
بە شاباشت دەکەم سەد دەفعە گیانم

٥١ لە شەوگاری خەما تاقە سوارم
لە ڕوباری مراداء بێ بوارم
لە ڕوباریوی زەردی دەردی دوریم
شەق و شڕ بوی پەلاماری پلارم

وەرە دەس بە لە نەزمی دەستی چاوم
بزانە چۆن دەسوتێ و گەرمە تاوم ٥٢
بە بێ ماچی تەماشای نێرگزی تۆ
بە لوقمان و ئەرەستو چارە ناوم

لە جەنگەی نیوە شەو دا گوێ قوڵاخم
بەدەن شەوڕنکەر و شەختە لە باخم ٥٣
بە بێ تۆ چونکە هەر ساتێ دەگونجێ
فریشتەی مردنێ بێتە سوراخم

لە سەرمای تەفرە دا سارد و سڕۆ بوم
بە تیر و تانە ونجڕ ونجڕۆ بوم ٥٤
لە جەرگەی وشکە ساڵی خۆشەویستی
ئەمن تەنیا بە دەم قات و قڕۆ بوم

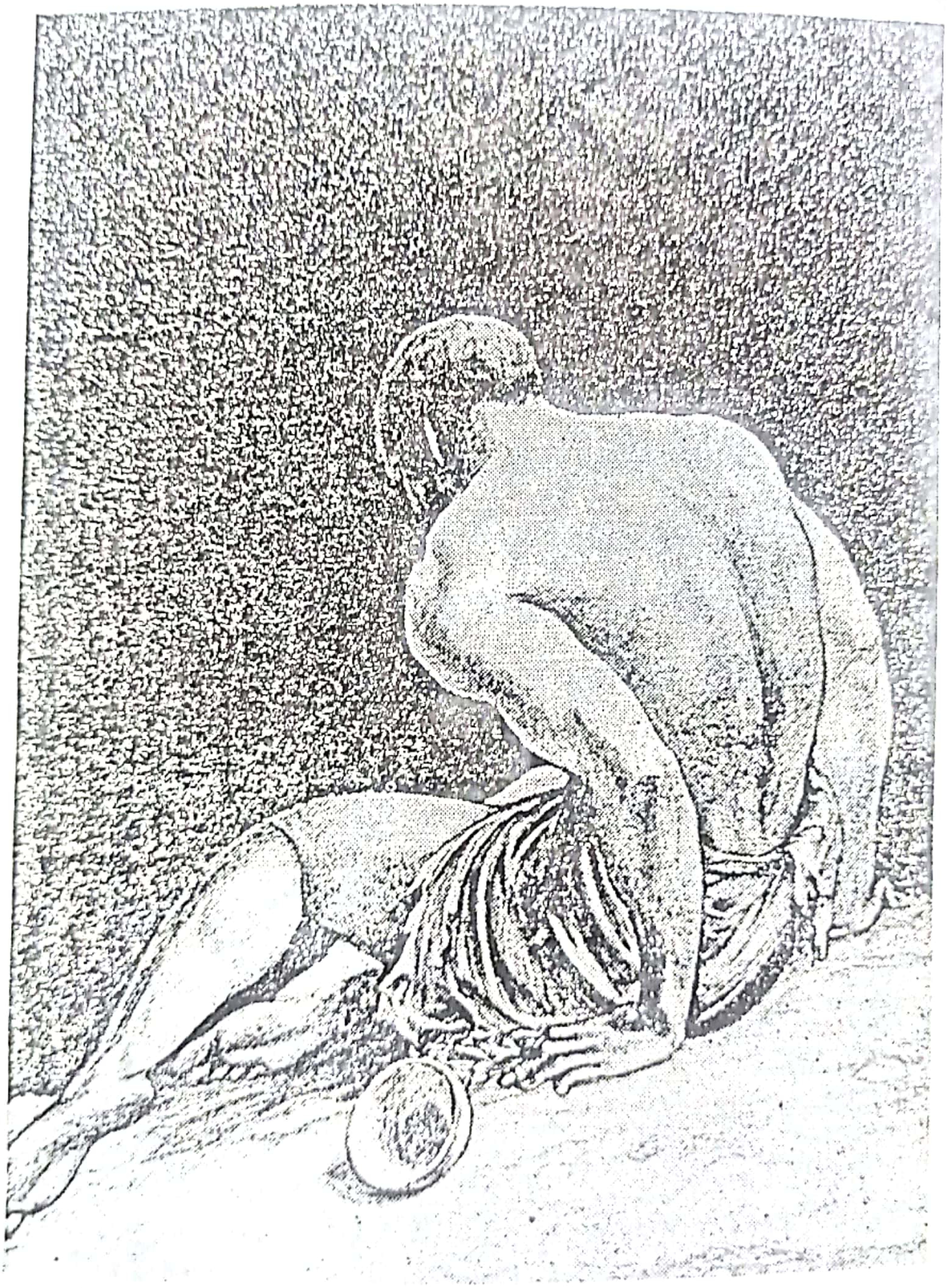

لەسەر تاڵانی دڵ کەوتۆتە قەرقەش

٥٥ نەمامی بەژنەکەت هەر هاتە بەر دان
ڕەقیبت گردە دڵ ئیمەت وە بەردان
ئەسەف بۆ جەرگ و دڵ بۆ بوکی هەڵبەست
سەگ و گورگ و چەقەڵ دایانە بەردان

٥٦ بڕۆ نا ئاشنای ڕاستی دڕۆزن
ڕەفێقی نیوە ڕێی ڕو تاڵی لوتن
ئەمن پوختەی پەژارە و ڕێگە چۆڵم
هەتاوی سەردی ڕوتم بۆچییە مــن

٥٧ بە دەنگە گەرمەکەت سۆز و کوڵم من
لە سینگە نەرمەکەت دەستی کوڵم من
بە نازی چاوی باز و ڕەوتی ئاهــوت
قەوارەی لەش بە جێ ماو لە دڵم من

٥٨ شەپۆلی بێ وچانی ئەشکی خوێنین
لەرەی ڕەوتی هەناسەی گەرم و پڕ تین
پەیامێکی لە پاتەختی ئەوینــۆ
بە دەست و خەتتو ئینشای قەلبی شەرمین

٥٩ خەمی تۆ ئەرکی سەرشانی دڵی من
بە عیشقی چاوەکەت گیرسا گڵی من
بەڵێنم دەس نەخوردە و سەر بە مۆرە
هەتا مردن گوڵی من،میملی من

٦٠ بە دەم ئاسانە ئەژماری حەزی گیان
لە ڕێکی بەژنەکەت پیتی وشەی ژیان
لە هۆنە زۆر بە سوزاوی ترە هەست
دەقی داخوازی دڵ ناشکێ بە لێوان

٦١ تەماشای چاوەکانت پڕ لە مانان
شکۆی پاڕانەوەی لێوی منیش وان
بە تاقی نوسرەتی ئەبرۆ بڵێ پێم
دڵی من بۆچ یەکە ڕوانینی تۆ دوان

٦٢ هەڵە و هەرزە،هەڵە و شاشە وەفایان
حەیا قاتە و خەتا زاتە لە لایان
بە زاتی خوا ئەوەن پەست و ڕەزیلن
تەڵە و داون لە ڕێگای ئاشنایان

٦٣ وەرە زستانی پیری بەفری باران
نە بەفرێکی وەها لاچێ بە باران
کلیلە و بەهمەنی قوتبە دەترسم
نە بالای تۆ ببینم نە بەهاران

٦٤
دەمت تەنگە نە وەك تەنگی بەشی من
ڕەشە زولفت نە وەك ڕۆژی ڕەشی من
ئەتۆ چاو گێژ و من گێژم ، لە لێژی
دو گێژا هەڵگلا گیانی لەشی من

٦٥
بەهارێكم گوڵی شین هەر دەكەم شین
لە (حەوسین) م نراوە ناوی حەوشین
شەل و شێت و شەق و شڕ ، شیعر و شیوەن
شەوی تاریكی یەلدای بێ گڕ و تین

٦٦
لە جەرگم تا كزەی هەڵسان كەزێ خاو
دڵم كەوتە پەلە قاژەێ گزەی داو
ئەگەر سەنگی سەبوریش با لە جێی من
دڵی سەبری دەتوقی، وەك دڵی تاو

له لای من باری عومرم لاره بێ تۆ
٦٧ له لای تۆ ڕاسته بێ من بار ئەبێتۆ
" له کن تۆ خار و خەس گوڵزاره بێ من
له کن من خەرمەنی گوڵ خاره بێ تۆ " ٣

ئەمشا فرمێسکی ئاوارەی چەمی چاو
٦٨ ئەمشا ئاخی له ناخی خەم ترنجاو
ئەمشا شانی کزی لاڵه و شفا کەم
چ لێڵ و ،گیر و ،وێڵی تۆن کەزێ خاو

وتم کوا مەیلی جارانت ؟ وتی چو
٦٩ وتم دەستم بە دامانت . وتی : بو
وتم ئێستەش بەری نادەم وتی مار
ئەدەن پێتو ، وتم چەندن ؟ وتی دو

٧٠ ئەجەل فەرموی : شەوێ عومرت بەسەر چو
وتم تۆ خوا ئەویندارم مەفەرمو
دڵی سوتا بە حاڵم وازی هێنا
لە بەر ئەو رێ گرێنگەی وا لە بەرمو

٧١ هونەروەر خۆری بێ گەرمایە ئەمرۆ
بە تایبەت لای برێ دڵساردی وەک تۆ
بە ثاو کەوتو هەتاو هەر بێ تەوژمە
شەمە کوێرە چوزانی ڕۆژ چییە و بۆ ؟

٧٢ بەڵێنت نیوە بەند و بەستەڵەک بو
سەرت نایە سەرم ، وادەت کەڵەک بو
لە بیری بردمۆ شیرین زمانیت
وەفا قاتە لە کن کێ چاو بەڵەک بو

لــە ڕێگەی هات و چۆتا گەرد و تۆزم

دەمە لاسکێی دەمی تۆی غونچە فەرمو ٧٣
بە ڕەشخوێنی یلەی مانای لە بەرچو
ملی کەچ بو ئەوەندی تێ فکریا
قەتی بۆ یەک نەهاتۆ تازە دەرچو

بژانگی مەخمەڵینی نێرگزی تۆ ٧٤
لە ماڵی جەرگمی بەر داوە بۆسۆ
سەرم گەر قابلی چەوگانیزولفە
بفەرمو تا ئەویشت بۆ کەمە گۆ

هەرا و ناڵەم ئەوەندەی بۆ کراوە ٧٥
لە قەبری هەر دو گوێما نێژراوە
من ئەو هاوارە ئاوارەم کە وا بو
لە دۆڵی چۆڵی کێوا بەردراوە

٧٦ بە ساردی مەیلەکەت گیانم تواوە
ئەڵێی بەفرە لە بەر تاوی هەتاوە
لە مەولا چا دەزانم گەرمە خۆریش
بە گەرمای مەیلی سەردت ئەنگواوە

٧٧ کتێوی عیشقی تۆ سەخت و گرانە
بە تەنیا خۆی تەواوی عیلمەکانە
لە خۆم بۆیە بلیمەت نێو دەبەم چون
بە شەرح و مەتنەوە پاکم ڕەوانە

٧٨ قیافەی قافییەی شیعرم چەماوە
بە وەزنی سوکی بێ وەزنی خراوە
زمانم بانگی بەرزی بێ زمانان
لە کۆیلەی وسکوت و زۆرا شکاوە

دەماری عیشقی ئەم عەسرە دراوە
کەسی پوڵی هەبێ دڵ پێدراوە ٧٩
بە پارە ، پارە پارە بومەوە چون
لە پارۆ تۆش دلت بۆ پارە داوە

هەمو قەبری خەمن ئەم چاڵ و چۆڵە
لە سەر تەختی تەوێڵی ئەم کوڵوڵە ٨٠
لە نێو چەغزی ژیانی دور لە تۆیی
سەر و پێم هاتە یەک بومە گوڵوڵە

لە ڕێکی بەژنەکەت پشتم چەمیوە
نە هەر خوم ، ڕەنگ لە ڕوی مویشم پەڕیوە ٨١
گزی دا عەقرەبی زولفت لە (کۆلیل)
وەکو دژمن دڵی دۆستی گەزیوە

وەکۆ مێگەل لە سینگم موڵ دراوە ٨٢
هەچی دەرد و، خەم و، کۆسپ و، زوخاوە
کە ڕوتم دی کەڕوی هێنا ڕەش و شین
دڵم ئەم چنگە گۆشتە ماڵ خراوە

بەڵێ عاڵەم لە کێ بەر کێی شەڕایە. ٨٣
ڕق و کینە لە پایەی ئەوپەڕایە
بەڵام خۆ من بڕستم لێ بڕاوە
شەڕی تۆ وەک لە گەڵ کوێر و کەڕایە

گەرای زگماکە ئەم ڕۆژە ڕەشیمە ٨٤
لە ماڵ و خاڵی تۆ ئەم بێ بەشیمە
شەرابردوی هەوەڵ ڕۆژی ژیانم
خەفەت ڕێسینە تایبەت بۆ تەشیمە

٨٥
نەماوە ئەو گوڵەی نەیکەم بە بۆوە
بە بیری بۆی هەناسەی خۆشی تۆوە
دەسی ئاخر نەکەوتە دەستی (کۆلیل)
گوڵێ عەتری دەماغی تۆی بە تۆوە

٨٦
بریقەی پوڵەکەت وەک وردە شیشە
ئەچێتە چاوی جەرگمدا هەمیشە
کە بۆ هەورم گەڕانۆ ئەم هەواڵە
لە داخا شین و زاری بو بە پیشە

٨٧
لە من پێشکەش بە تۆ بەستە و تەرانە
لە تۆ پێشکەش بە من تانە ، تەنانە
بە شیعری من کرا زولفت بە شانە
کەچی تۆ ناخت گرتە نیشانە

٨٨
دەمی تۆ خورهەڵاتی پێکەنینە
دەمی من سەروتاری تاریشینە
دڵی من ئەو سەعاتە گۆڕی غەم بێ
دەماغی تۆ بەهاری شانشینە

٨٩
سکوتم دەنگی ناڵینی حەیایە
گولەی گەرمە دژی فێڵ و ڕیایە
چرای مەکرم وەکو تۆ هەڵنەکرد من
بژانگم سیم و ئەشکم کارەبایە

٩٠
خەتی باڵی پەپولەی دڵ وەخوێنە
چ ڕازێکە لە ڕەنگی سورە، خوێنە
ئەڵێ پەیمانی دڵداری گرێنگە
بە خوێن گەوزێ ئەوەی پەیمان شکێنە

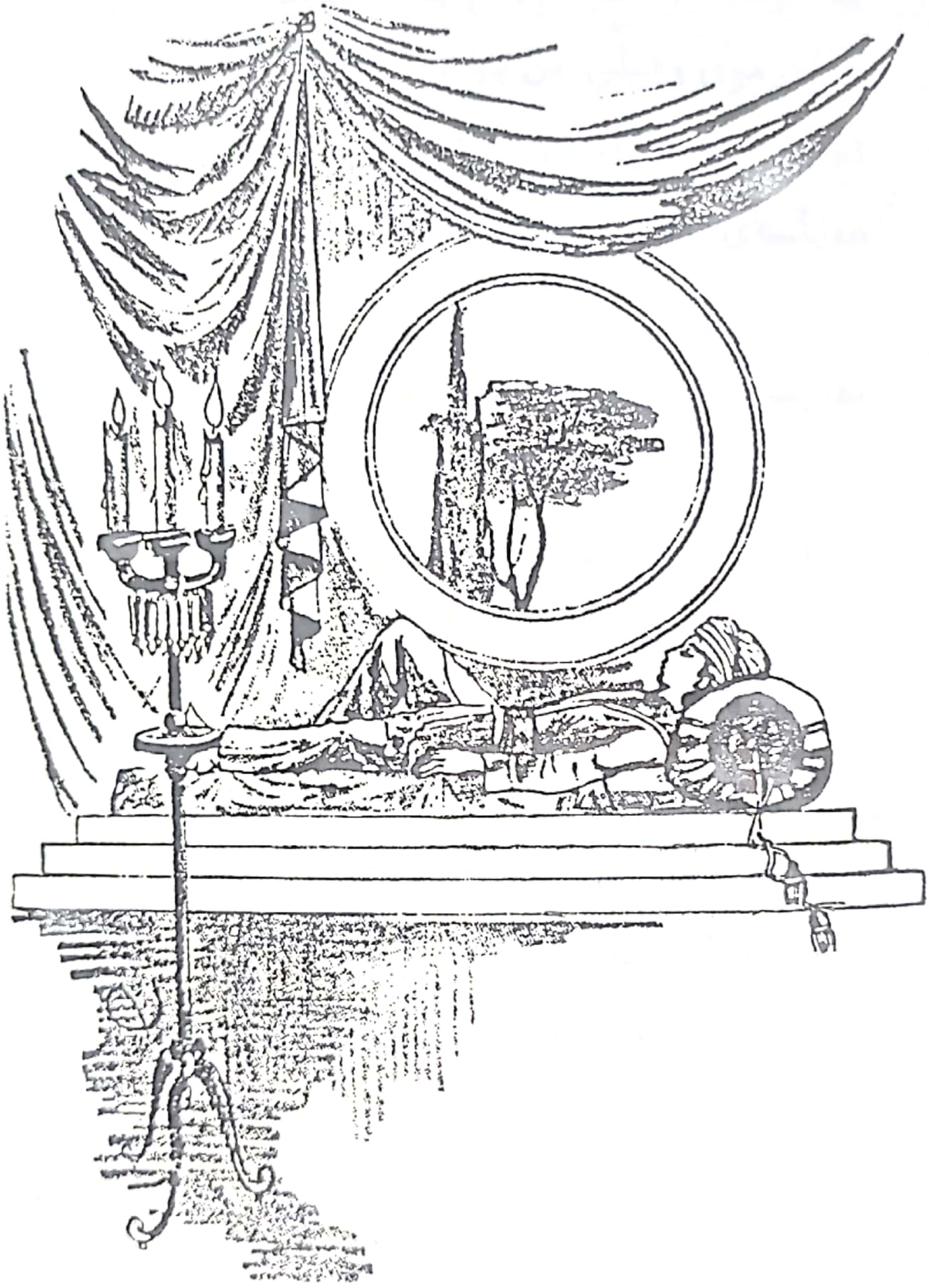

لە سەر تەختی ئەوینێکی گموگل

٩١ بە گوێچکەی دڵ دەبیسم یا خەیاڵە
دەفەرموی وەسڵی من بۆ تۆ مەحاڵە
قەلاچۆی تێکەوێ یا ڕەب درۆزن
هەناسەی عاشقی زاری حەواڵە

٩٢ مەپرسە چۆن لە نێو تەندوری حیلە
منی بێچارە بومە دەستە چیلە
تەوەززەل بەزم و شایلۆغانی گێڕا
لە سەر تەرمی دڵی کوژراو بە پیلە

٩٣ قەراری دڵ لە من داوا مەکە مە
بە چاوی خۆت بڵێ ، دا وا مەکە مە
غەوارە خۆ نییە (کۆلیل) ی داماو
لە دەر هەق ئاشنادا ، وا مەکە کە

٩٤
هەمو ئەو سور و سپیە ماسیانە
لە ڕوباری ڕەگن ، یەك باسیانە
ئەڵێن (گۆلیل) ی تۆ تەنیا یەءقوربان
درۆیە کێ بڵێ دو یا سیانە

٩٥
نە پێویستم بە تارە نە بە عودە
نە سۆزی ساز و ،نە دەنگی ســـرودە
هەمو ژێتاری پڕ ناڵە و خـروشـن
ڕەگ و تاڵی دەبزوێن ، لەم وجودە

٩٦
کرێکارم خەمی عیشقم کرێیە
لە سەر دڵما خەمی زولفت گرێیە
لە سەر پەلکی مژۆڵم ،بۆیە ئەسرین
ئەڵێی لۆستێرە ، یا بۆلە ترێیە

٩٧
مژۆڵت تیری تیژی پڕ لە ژارە
بڕینی دڵ بە تیرێکت هەزارە
بە بەڵگەی ئەو هەمو ئەسرینی ئاڵە
لە گۆیی دو چاوما دەبنە گوارە

٩٨
بە چاوی ڕۆشنی ئەو عارە قاوە
لە سەر کوڵمی گوڵت چەشنی گوڵاوە
قەڵاکەی (زێویە) و (دمدم) بە ئاهو
نزولەی عاشقێ، بون بە کەلاوە

٩٩
ئەوینی تۆم ڕچەی ژین و ژیانە
لەشم دوچاوتی ڕۆح و گیـــانە
وتەی ئەستێرە ناسم پێ درۆیە
گەلاوێژ کەی یەکێکە ؟ خۆ سیانە

١٠٠
خەتایە مەر لەگەڵما بی سەعاتێ
نە ، تۆ ئاسکی خەتای خێرت دەگاتێ
چ چاکەت قەت نەبو دەرهەق بە (کۆلیل)
خەتا فەرمو سەعاتێ نە ، حەیاتێ

١٠١
مەفەرمو عارە کەس پێمان بزانێ
گری دڵ شورەیی و عەیبە چوزانێ
ئەوەی ئەمرۆکە ڕسوا بو سبەینێ
دەبێتە خاوەنی ناوو نیشانێ

١٠٢
هەتا شلکی خەرامی نەرم و نۆڵی
بە قوربانت دەبن زۆرێ بە زۆڵی
کە ئاوابو لە کەل مانگی جوانیت
هەوارت چونکە چۆلە دەورە چۆڵی

١٠٣
لە عاسمانی ژیانم دا هەسارەی
لە خەرمانی گیانم دا شەرارەی
ئەڵێن کۆ بونەوەی دو دژ مەحاڵە
کەچی تۆ ژین و، مەرگی ئەم هەژارەی

١٠٤
خودا تا کەی بسوتم بۆ چناکەی
بناڵم هەر وەکو نەی بۆ شەمامەی
بە وەی وەی خواردمی دو حەی پەیا پەی
کەس و ناکەس بڵێن لەم شێتە حەی حەی!!

١٠٥
نەنەی وەك من شکاندویە سکوتی
نە دۆزەخ وەك زگم گەرمایە قوتی
" لە دل بویە دەرم کردی دەترسام
بە گڕپەی ئاگر و گەرما بسوتی " ٤

١٠٦
لە مانی نایە کێشانی کەمانی
برۆکانی بە پەنجەی پڕ لە مانی
لە تاوی تیرەبارانی مژۆڵان
بە پاوە سەر ئەنێتـۆ بۆ نەمانی

١٠٧
لەشی من قاووخی گەنجی نەداری
ئەوینی چارەڕەش گەنجینە داری
خەمی کۆسپی هەژاری بەس نەبو بۆم
گڕی عیشقی ئەتۆش هاتە کـەناری

١٠٨
کەمەندی خۆت خەتا کارە بەمن چی
بە داوو بوتسیا چارە بە من چی
(عومەر) بوبە نەچیرت خۆیو بەختی
کـزە ، کۆلیلە ، ساکارە ، بە من چی

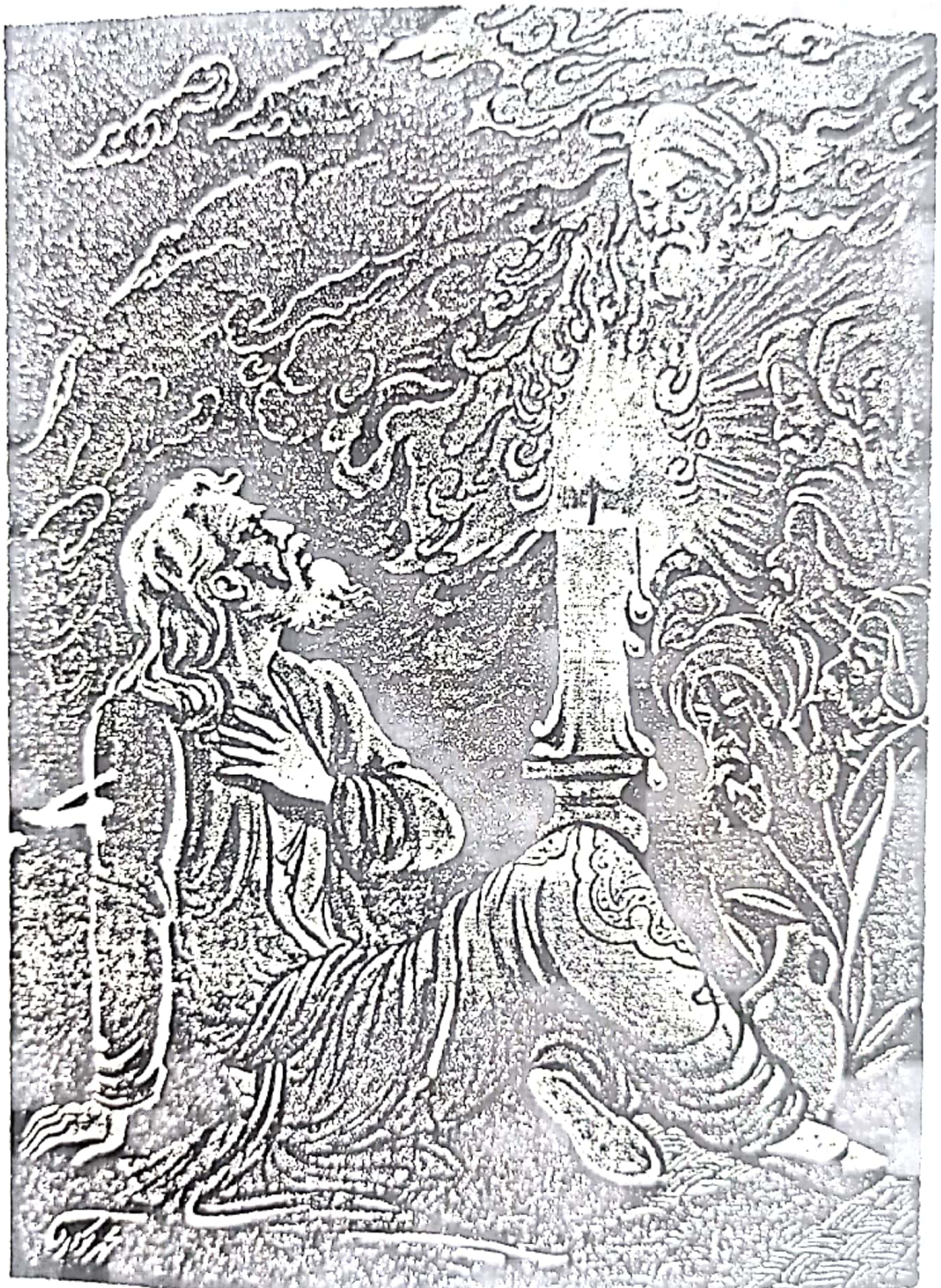

ئەجەل فەرمووی شەوێ عومرت بەسەر چو

١٠٩ وەکو بیستومە فەرموتە بە لۆکێ
کە توشم بو بە توشی چاو چنۆکێ
بە دەستی خۆم نییە ئاخر عەزیزم
ئەتۆ بارانی من تینوی تنۆکێ

١١٠ لە ژێرباری خەما نەمدا وچانێ
هەلوکم قەت نەبو قەت لە قچانێ
بە ماچێکت ئەوەن دڵ خۆشە (کوڵیل)
کە یەنگێ وەك درابێتە شوانێ

١١١ تریفەی مانگە شەو هەر شەو بە جۆری
لە بەحری پێکەنینت خۆ ئەشوری
لە شەرمی دورِ فشانی تۆ بە رۆژان
زریوەی پولەکەی عاسمان ئەتورێ

١١٢ له لوتکەی شیعرما وا گرشەیێکی
گەلاوێژ کوێر ئەکا هەر ورشەیێکی
ئەوەن تینوم بە ئاوی بەحری عیشقت
تەواو بتخۆمەوە هەر پڕشەیێکی

١١٣ کەنی نوقڵی نەباتی شەکری قەندی
بەهاری گوڵ فرۆشی دەوڵەمەندی
خەت و خاڵی منیش کیسەی فەقیرم
لە ڕوم نایە بڵێم ماچێ بە چەندی؟

١١٤ شەوەق سینگی شەوی خەم هەڵدرە دەی
ببیستم دەنگی بایە قوش هەتا کەی؟
کچی خۆری شەپی هیوام بە تۆیە
ڕەقم بردۆ لە بەر سەرمای چلە و دەی

١١٥
قسەی تیژم دڵی ئاسن ئەپاچێ
لە تاوی خەو بە چاوی شوڵە ناچێ
گوڵم پەڕ پەڕ نەبیتۆ با بە شیعرم
دەمی شڕ بەستنی چاکە بە ماچێ

١١٦
لە عەتر و دیمەنا سەوزەی هەوەتوی
بە هەیبەت قەڵوەزەی چۆمی جەغەتوی
بە چۆکۆ گوڵ لە ڕوتا دادەنیشن
لق و پۆن چون ئەوان تۆیان بنە توی

١١٧
زمانی چاوو ئەبرۆت پێی وتم دوێ
فریوی داوی داوی ڕاوچیێی نوێ
لە ناخی دڵمەوە داخی گرانم
کە ماڵت دیەکە ماڵت خستە پشگوێ

شناسێ وەك منت هەرگیز نەناسی
منی گێلیش لە خۆما تۆ شناسی ١١٨
گوڵی باخی ئەوینم چەپکە چەپکە
چنی ، بۆ لاسەرەی لارێ بە ڕاسی

وتم بەحرێکە ئەشکم بێ بن و پەی
هەڵت باکو نەلوشێ تەفرە تاکەی ١١٩
وتی نامختە بن چون سوێرە، خوێیە
وتم شیرن دەبێ تا تۆی لە نێو هەی

نە مانگی تۆ نە ئەستێرەی سوهەیلی
نە شیرینی نە عەزرا یا نە لەیلی ١٢٠
لە ئاوینەم کە پرسی پێی وتم تۆ
وەکو خۆتی هەوینی هەست و مەیلی

١٢١ لە چاوت چاوەکانم زۆری نۆشی
شەراوی نیو تەماشا ڕۆژی خۆشی
بەجاری ئێستە وا لێم بوی بە دژمن
خەیالیش بێتە لات ڕوی لێ دەپۆشی

١٢٢ بە ئەرکی شانی خۆم زانی لە ئەرکی
ئەوینا ، با دەرەك بێ، ببمە دەرکی
وەلێ دەرکی نەکردم بەرکی ناکەس
نە زازا بو نە گەلباخی نە هەرکی

١٢٣ دەرو دەشتی دڵم کاکی بە کاکی
گوڵی شین شینکەرن پاکی بە پاکی
لە ڕوگەی عیشق دا هەر توی ڕەمەکی
دەچیتە سوژدەوە بۆ لاك و ماکی

نەما پێم تین و تاوی باوی لاوی ١٢٤
بە خاوی وەرگەڕا گشتم تەواوی
لە بەر قاپی ئەوینت بێ مەتەق مام
وەرم بگری وەیا نە خۆت حەساوی

من ئەو هەنگەم لە شیلەی گوڵ بەری بێ ١٢٥
دژی چون هەنگەبوڵەی موشتەری بێ
کرینی بەرهەم و هەنگوینی شیعری
بە پوڵی بێ ڕەواج و لاتەری بێ

ئەوەی دو ڕەنگە پڕ ژانە ژیانی ١٢٦
ڕەشە ڕۆژی لە سەر شێوەی شەوانی
وەلێ تۆ کوڵکە زێرینەی بەهاری
بە حەو ڕەنگیشەوە ڕەنگین کەوانی

١٢٧

نە بۆنی جاڕی گوڵزاری بەهاری
نە بەژنی خەڵفی هەڵکەوتوی چناری
نە ئاهوی سرگی دەشت و مێر خوزاری
ئەتۆ بەختی ئەوینی بەختیاری

١٢٨

دڵی من دەنگی وەك زەنگ و جەرەس دێ
دڵی تۆ ترپە ترپی بۆ هەوەس دێ
دڵی من تۆی لە بەر تۆ خۆش دەوێ و بەس
دڵی تۆ ماتڵە تا چیم لە دەس دێ ..

دوایی

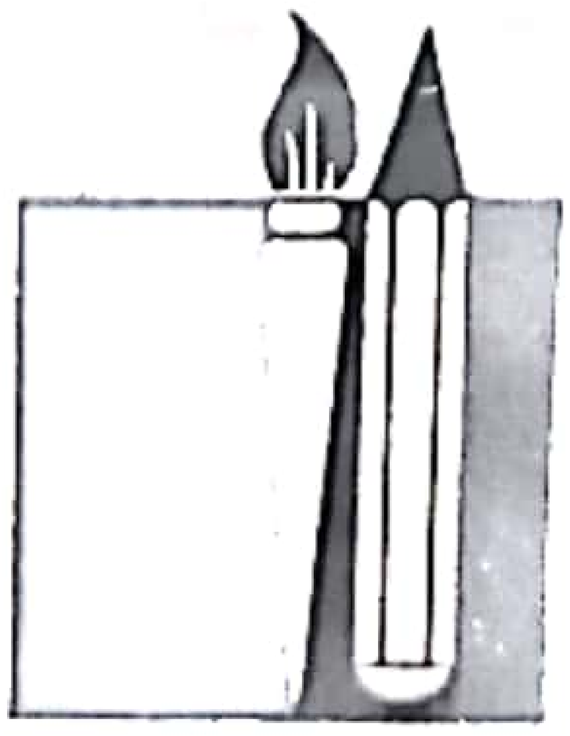

پەراوێز

١) ئەم مصرەعە لە فارسی وەرگیراوە .

٢) ئەم مصرەعە هی حافزە .

٣) ئەم بەیتە هی نالی یە .

٤) لە هۆنراوەیەکی فارسی کەلك وەرگیراوە .

پیرست

/ هەناسەم دای لە گۆنات هەر وەکو با ١
/ وتم : نامە بنوسم دڵ پەشۆکا ٢
/ ئەوەندەت دڵ گوشیم تا دا فلیقا ٣
/ چەنێ کوێرەوەریم کێشا لە رێتا ٤
/ سرشکی چاوەکانم کەی؟ لە کوێ دا ٥
/ لە سەر دوندی چیای بەرزی خەیاڵا ٦
/ شەوێ پێم نا بە سەر شەرم و حەیادا ٧
/ ژمارەی بەختەکەم سفرێکە لای چەپ ٨
/ دەرونم ئاوسی دەردە لە دوریت ٩
/ کەسێ کۆلیلە بۆتۆ دێتە پیریت ١٠
/ کلەی چاوی خەیاڵە خاکی ژێر پێت ١١
/ بە ئەو قەولانە ڕۆژانی هەوەڵ دات ١٢
/ تکێ ئەشکم لە خەودا کەوتە سەر ڕوت ١٣
/ زەمانی شیعرەکانی من لە سیمات ١٤
/ گەش و ساماڵە عاسمانی جوانیت ١٥
/ ئەویندارى دەسی بەستم دەمی سوت ١٦
/ دەسی دڵ کاتی شللیکی گولەی ئاخ ١٧
/ نەخوشێکم لەت و پاری چزی دەرد ١٨

/ خوایە باخەڵم پیرێژنی دەرد ١٩
/ چنابێ زاهیدا تۆ بی و خودا وەند ٢٠
/ بە بونی خۆشەویستی باوەڕم کرد ٢١
/ وەری نەگرێ ئەگەرچی بیر و باوە ٢٢
/ ئەگەر هەڵدێ لە ئاسوی لێو بڕێ جار ٢٣
/ وەکو ماسی لە ئاو بیهێنیە دەر ٢٤
/ لە پێش تۆ دا گەلێ شاگوڵ لە گوڵزار ٢٥
/ جەهانم قەت وەکو دوێنی نەبو یار ٢٦
/ ئەمن ئاوێنە داری ڕوتم و بەس ٢٧
/ لە سەر تالانی دڵ کەوتۆتە قەرقەش ٢٨
/ نەما مێکی تەزۆکە سەروی تەڕپۆش ٢٩
/ خەمی تۆ بوبە هەتوانی دڵی ڕێش ٣٠
/ بەشی عاڵەم لە ڕۆژێکا کرا بەش ٣١
/ ئەگەر قارە ئەگەر نازە ئەگەر ڕێسک ٣٢
/ بە تامەزروی دڵی هەنگێ تەراوتەک ٣٣
/ بە جوانی مەخمەڵی سەوزە قوبەی خاڵ ٣٤
/ بلوری ئەشکی وەک ئاقێقی کۆلیل ٣٥
/ لەسەر تەختی ئەوینێکی گموگل ٣٦
/ تەزی وادەی درۆ گیانی تەزانم ٣٧
/ دەترسم هەڵدڕم سفرەی دەرونم ٣٨

/ چڵەی چاوی شەواری بێ بەیانیم ٣٩
/ ئەویندارێکی هەر ئەونە بە سۆزم ٤٠
/ بە گەرمە پێکەنینێ چو لە بیرم ٤١
/ دەمێکە چاوەڕێی خونچە دەمێکم ٤٢
/ من ئەو فرمێسکە سەرگەردان و وێڵەم ٤٣
/ ئەڵیی قامیشەلانی پڕ لە ناڵەم ٤٤
/ بە بێ تۆ مردنە ژینم بە دینم ٤٥
/ ئەڵێن پێم هاوەڵانم تەرکی تۆ کەم ٤٦
/ لە ڕێگەی تەقتەقی عیشقی هەراشم ٤٧
/ وەکو ڕەوتت ڕەوانە تیشکی چاوم ٤٨
/ وەبیرم نایە ڕابردوی ژیانم ٤٩
/ بەر و بۆی داری عومرت بۆچ وەرانم ٥٠
/ لە شەوگاری خەما تاقە سوارم ٥١
/ وەرە دەس بە لە نەزمی دەستی چاوم ٥٢
/ لە جەنگەی نیوە شەو دا گوێ قوڵاخم ٥٣
/ لە سەرمای تەفرەدا سارد و سڕ بوم ٥٤
/ نەمامی بەژنەکەت هەر هاتە بەردان ٥٥
/ بڕۆ نائاشنای ڕاستی درۆزن ٥٦
/ بە دەنگە گەرمەکەت سۆز و کوڵم من ٥٧
/ شەپۆلی بێ وچانی ئەشکی خوێنین ٥٨

/ خەمی تۆ ئەرکی سەر شانی دڵی من ٥٩
/ بە دەم ئاسانە ئەژماری حەزی گیان ٦٠
/ تەماشای چاوەکانت پڕ لە مانان ٦١
/ هەڵە و هەرزە هەڵە و شاشە وەفایان ٦٢
/ وەرە زستانی پیری بەفری باران ٦٣
/ دەمت تەنگە نەوەك تەنگی بەشی من ٦٤
/ بەهارێکم گوڵی شین هەر دەکەم شین ٦٥
/ لە جەرگم تا کزەی هەلسان کەزێ خاو ٦٦
/ لە لای من باری عومرم لارە بێ تۆ ٦٧
/ ئەشا فرمێسکی ئاوارەی چەمی چاو ٦٨
/ وتم: کوا مەیلی جارانت؟ وتی چـو ٦٩
/ ئەجەل فەرموی: شەوێ عومرت بە سەر چو ٧٠
/ هونەروەر خۆری بی گەرمایە ئەمرۆ ٧١
/ بەڵێنیت نیوە بەند و بەستەڵەك بو ٧٢
/ دەمە لاسکێی دەمی تۆی خونچە فەرمو ٧٣
/ بژانگی مەخمەڵینی نێرگزی تۆ ٧٤
/ هەرا و ناڵەم ئەوەندەی بۆ کراوە ٧٥
/ بە ساردی مەیلەکەت گیانم تواوە ٧٦
/ کتێوی عیشقی تۆ سەخت و گرانە ٧٧
/ قیافەی قافیەی شیعرم چەماوە ٧٨

/ دەماری عیشقی ئەم عەسرە دراوە ٧٩
/ هەمو قەبری خەمن ئەو چاڵ و چۆڵە ٨٠
/ لە ڕێکی بەژنەکەت پشتم چەمیوە ٨١
/ وەکو مێگەل لە سینگم مول دراوە ٨٢
/ بەڵی عالەم لە کێ بەر کێی شەرایە ٨٣
/ گەرای ژگماکە ئەم ڕۆژە ڕەشیمە ٨٤
/ نەماوە ئەو گوڵەی نەیکەم بە بۆوە ٨٥
/ بریقەی پوڵەکەت وەك وردە شیشە ٨٦
/ لە من پێشکەش بە تۆ بەستە و تەرانە ٨٧
/ دەمی تۆ خۆر هەڵاتی پیکەنینە ٨٨
/ سکوتم دەنگی ناڵینی حەیایە ٨٩
/ خەتی باڵی پەپولەی دڵ وەخوینە ٩٠
/ بە گوێچکەی دڵ دەبیسم یا خەیاڵە ٩١
/ مەپرسە چۆن لە نێو تەندوری حیلە ٩٢
/ قەراری دڵ لە من داوا مەکە مە ٩٣
/ هەمو ئەو سور و سپیە ماسیانە ٩٤
/ نە پێویستم بە تارە نە بە عودە ٩٥
/ کرێکارم خەمی عیشقم کرێیە ٩٦
/ مژۆڵت تیری تیژی پڕ لە ژارە ٩٧
/ بە چاوی ڕۆشنی ئەو عارە قاوە ٩٨

/ ئەوینی تۆم ڕچەی ژین و ژیانە ٩٩
/ خەتایە مەر لە گەڵما بێ سەعاتێ ١٠٠
/ مەفەرموو عارە کەس پێمان بزانێ ١٠١
/ هەتا شلکی خەرامی نەرم و نۆڵێ ١٠٢
/ لە عاسمانی ژیانم دا هەسارەی ١٠٣
/ خودا تا کەی بسوتم بۆ چناکەی ١٠٤
/ نە نەی وەك من شکاندویە سکوتی ١٠٥
/ لە مانی نایە کێشانی کەمانی ١٠٦
/ لەشی من قاووخی گەنجی نەداری ١٠٧
/ کەمەندی خۆت خەتاکارە بە منچی ١٠٨
/ وەکو بیستومە فەرموتە بە لۆکێ ١٠٩
/ لە ژێر باری خەما نەمدا وچانی ١١٠
/ تریفەی مانگە شەو هەر شەو بە جۆری ١١١
/ لە لوتکەی شیعرما وا گرشەیێکی ١١٢
/ کەنی نوقڵی نەباتی شەکری قەندی ١١٣
/ شەوەق سینگی شەوی خەم هەڵدڕەدەی ١١٤
/ قسەی تیژم دڵی ئاسن ئەپاچی ١١٥
/ لە عەتر و دیمەنا سەوزەی هەوەتوی ١١٦
/ زمانی چاوو ئەبرۆت پێی وتم دوێ ١١٧
/ شناسێ وەك منت هەرگیز نەناسی ١١٨

/ وتم بەحرێکە ئەشکم بێ بن و پەی ١١٩
/ نە مانگی تۆ نە ئەستێرەی سوەیلی ١٢٠
/ لە چاوت‌چاوەکانم زۆری نۆشی ١٢١
/ بە ئەرکی شانی خۆم زانی لە ئەرکی ١٢٢
/ دەر و دەشتی دڵم کاکی بە کاکی ١٢٣
/ نەما پێم تین و تاوی باوی لاوی ١٢٤
/ من ئەو هەنگەم لە شیلەی گوڵ بەری بێ ١٢٥
/ ئەوەی دو ڕەنگە پڕ ژانە ژیانی ١٢٦
/ نە بۆنی جاڕی گوڵزاری بەهاری ١٢٧
/ دڵی من دەنگی وەک زەنگ و جەرەس دێ ١٢٨

فەرهەنگوك

ئەنگواو : پێکـــراو
بەرك : ڕقەون ، لەجباز
پلار : تــوانــــج
تاو : لێزمە . " شـلّت ، سرعت " .
لێرەدا بە مانای هەوری پڕ بارانە .
تمس : گۆیا ، کەچی
تۆر : سڵ ، بزێــو
توخن : بەدخـو ، توش
دلیق : شیلان . (دلیك) بروانە : عمید .
شۆفار : بەدكار ، جاسوس .
قچان : بەردی زلی بنکەی کایەی هەلوکێن .
ئەگەر هەلوك زۆر لە بەردە قچان
نزیك بیتەوە (بە قەد داری دەستی
هەلوکێن یا کەمتر) ئەڵێن : قـت .
کۆلیل : دڵپڕ و دڵ بە کوڵی گریان
کەزێ : پەلك ، پرچ
کەلی چڵکن : ملەیەکە لە نێوان دیواندەرە و
هەوشـــار دا .

گزه : فیل ، گزی ، گەڕ

گشت : ١- بادراو ، کرژ ، دژی خاو .

٢- هەمو

گل : ئێش ، دەرد ، جوڵە ، تل

لوك : وشتری نێر ، وشتری ڕەسەن

مێڵ : دژ ، (دوژمنی مەرگبڕوی شت) - خال -

هەتوان : مەرهەم

هاوکاران

شیعر :
مەلا عومەری ساڵحی ساحێب

ئامادە کردن :
سەیید عەبدوللای سەمەدی

خەت :
قاسم ی ئیسماعیل زادە

زیراکس :
هێرۆ

صحافی :
ڕەشید زادە

ناوەڕۆك

دو بەیتییەكان

پەڕاویز

پێرست

فەرهەنگۆك

هاوكاران

بزەی شو

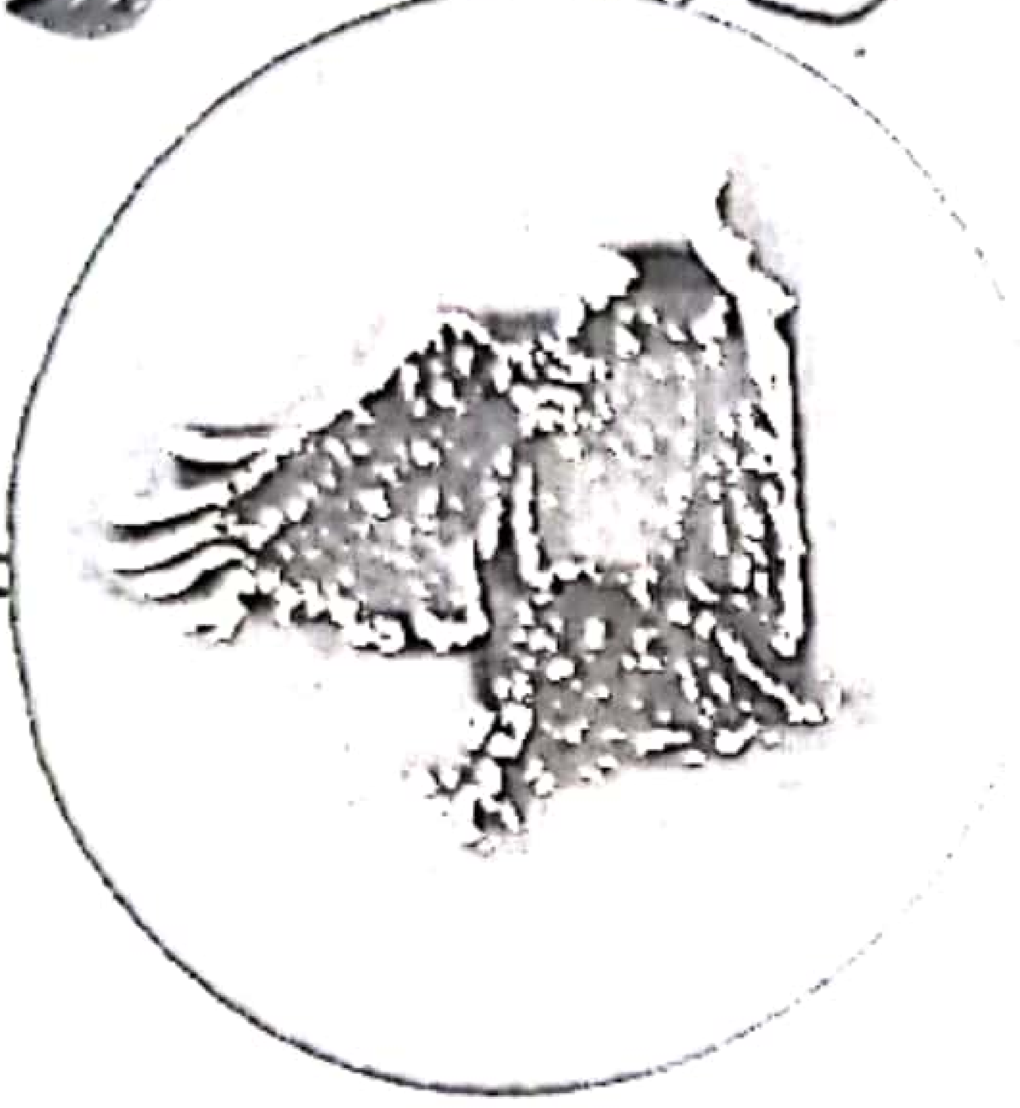

چەپکێك لە شیعرەکانی
مامۆستا مەلا عومەری ساڵحی ساحێب

ع. گۆلبیل

ئامادە کردنی :
سەید عەبدوڵڵای سەعدی

مەهاباد
۱۳٦۷/۱۹۸۸

ئەسرینی ئاڵ

ESRÎNÎ AL

وەرگێڕدراوەی بابی هەشتەمی گولستانی سەعدی

وەرگێرانی :
مامۆستا مەلا عومەری ساڵحی ساحێب
ع. گولبیل

ئامادە کردنی :

سەید عەبدوڵلای سەعدی

مەهاباد
۱۹۸۸/ ۱۳٦۷

پەرتووکخانەی
ژمارە: ....